

سفر وزیر خارجه چین به خاورمیانه: نتایج و پیامدها

به قلم ایلاری پاپا (/fa/experts/aylary-papa/)

۶ مه ۲۰۲۱

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/chinas-foreign-minister-tours-middle-east-outcomes-and-implications

العربية (/ar/policy-analysis/jwlat-wzyr-alkharjyt-alsyny-fy-alshrq-alawst-ntayjha-wtdayatha/)

درباره نویسنده

ایلاری پاپا (/fa/experts/aylary-papa/)

.Ilari Papa is the research assistant to the managing director at The Washington Institute

تحلیل کوتاه

این سفر بازتابی از راهبرد پکن بود که قصد دارد ابتکاراتی را به هم گره بزند که به صورت منفرد ظاهراً بی‌اهمیت هستند اما به صورت جمعی تهدیدی برای تضعیف منافع آمریکا و منطقه خواهد بود.

در هفته آخر مارس وزیر امور خارجه چین وانگ یی در سفری یک‌هفته‌ای به شش کشور خاورمیانه رفت: عربستان سعودی امارات متحده عربی ترکیه ایران بحرین و عمان. هدف از این سفر تاکید بر اهمیت روزافزون منطقه در سیاست خارجی چین و افزایش جذابیت محلی چین بود اما این که در زمانی انجام شد که آمریکا در پی فاصله گرفتن از خاورمیانه و تمرکز بر رقابت راهبردی در منطقه اقیانوس هند-آرام است اصلاً تصادفی نبوده است.

نتایج کلیدی

وانگ یی سفر خود را از عربستان سعودی شروع کرد و در آنجا یک «بتکار پنج ماده‌ای برای رسیدن به امنیت و ثبات در خاورمیانه» (https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1864767.shtml) پیشنهاد داد. این طرح حاوی مسائل مهمی است که با هم مرتبط هستند از جمله: مناقشه اعراب و اسرائیل برنامه هسته‌ای ایران نگرانی کلی‌تر در مورد گسترش سلاح‌های هسته‌ای امنیت دریایی مبارزه با تروریسم توسعه اقتصادی همکاری در زمینه واکسن و بازسازی پس از جنگ. چین طی چندین سال گذشته بر همین مسائل تاکید کرده و از این رو این طرح هیچ اطلاعات تازه‌ای درباره نیت منطقه‌ای پکن به دست نمی‌دهد اما به دنبال آن است که پکن را یک قدرت بزرگ مسئولیت‌پذیر نشان دهد که مسائل محلی کلیدی را درک می‌کند.

در سفر وانگ به امارات متحده عربی قراردادی امضا شد که به شرکت اماراتی جی-۳۶ امکان می‌دهد حدود ۲۰۰ میلیون دوز واکسن چینی سینوفارم را در امارات تولید کند. پکن قبلاً دوزهای واکسن را در هفده کشور خاورمیانه توزیع کرده اما این سرمایه‌گذاری اولین موافقت‌نامه برای تولید واکسن در خارج از چین است و آنچه را که وانگ «تعهد [چین] برای تبدیل واکسن به یک کالای عمومی» خوانده محقق می‌کند. این قرارداد همچنین نشانه اعتماد پکن به امارات به عنوان نقطه ورودی بالقوه برای گسترش نفوذ فزاینده چین در توسعه منطقه و بخش‌های استراتژیک آن است.

افزون بر این وانگ موافقت کرد که ابتکار عملی برای همکاری در زمینه امنیت داده‌ها با اتحادیه عرب پایه‌گذاری شود تا تلاش‌های مشترک در زمینه نسل پنجم شبکه تلفن همراه (5G) هوش مصنوعی و [مدیریت] کلان‌داده‌ها را تقویت کند. جزئیات این ابتکار مبهم است اما یادآور «ابتکار امنیت داده‌های جهانی» (<https://www.newamerica.org/cybersecurity-initiative/digichina/blog/translation->) [/chinese-proposes-global-data-security-initiative](https://www.newamerica.org/cybersecurity-initiative/digichina/blog/translation-)) است که چین برای مقابله با برنامه‌های به رهبری آمریکا موسوم به «شبکه

پاک» به راه افتاد و نگرانی‌هایی را نسبت به پیامدهای امنیتی زیرساخت‌های نسل پنجم هواوی و دیگر خدمات فناوری چین ایجاد کرد. به طور کلی تر وانگ تاکید کرد که هدف چین ایجاد هم‌افزایی بین طرح «کمربند و راه» (ابریشم) چین و پروژه‌های توسعه در کشورهای مسیر آن است. او همچنین از چشم‌اندازی برای توافق بالقوه در زمینه تجارت آزاد بین چین و خاورمیانه سخن گفت. وانگ زمانی که در ایران بود «برنامه همکاری جامع» ایران و چین را که بارها از آن سخن رفته بود امضا کرد. این برنامه در حکم نقشه راهی برای همکاری دوجانبه در حوزه امنیت اقتصاد و تبادل فرهنگی است. بر اساس یک گزارش وزارت خارجه ایران (<https://amwaj.media/article/iran-china-strategic-comprehensive-partnership>) حوزه‌های مشخص همکاری ممکن است شامل زیرساخت‌ها پتروشیمی انرژی مبارزه با تروریسم طرح کمربند و راه و تکنولوژی باشد.

موضوعات کلیدی

سه موضوع اصلی بر این سفر حاکم بود. اول آن‌که وانگ مرتباً از نقش چین به عنوان حامی کشورهای در حال توسعه و شریک روزهای سخت تجلیل کرد. بر اساس این دیدگاه پکن نیازهای کشورهای خاورمیانه را بهتر از شرکای دیگر درک می‌کند چون خودش هم از سابقه «جنوب جهانی» برخوردار است.

دوم وانگ بر موضع چین در مورد مخالفت با مداخله خارجی تاکید کرد. او با اشاره تلویحی به آمریکا گفت: «چین کشورهای منطقه را تشویق می‌کند تا در برابر فشار و مداخله خارجی مقاومت کنند و راه‌های توسعه مناسب را خود به استقلال بر اساس واقعیات منطقه‌ای‌شان بررسی کنند» او همچنین از آن‌ها تقاضا کرد که: «خود را از بند رقابت ژئوپولیتیک قدرت‌های بزرگ رها کنید و به‌عنوان بزرگان منطقه مناقشات و اختلافات منطقه‌ای را خود حل و فصل کنید».

سوم وانگ تاکید کرد که پکن از کشورهای خاورمیانه انتظار دارد به منافع اصلی چین احترام بگذارند از دخالت در امور سیاسی داخلی آن اجتناب کنند و از حزب کمونیست چین وقتی با انتقاد غرب مواجه می‌شود حمایت کنند. در این چارچوب او از حمایت دولت‌های منطقه از سیاست «چین واحد» و «راهکارهای ضدتروریسم» چین علیه مسلمانان اویغور در سین‌کیانگ قدردانی کرد. بنا به گفته او «وضع حقوق بشر یک کشور را باید مردمش قضاوت کنند نه کشورهای دیگر بر اساس ترجیحات خودشان» و سپس ادعا کرد که «دیدگاه‌های حقوق بشر برخی کشورهای غربی نماینده دیدگاه بین‌المللی نیست». این اظهارات درست پس از تحریم‌های غرب بیان شد که به خاطر سرکوب اویغورها در چین انجام شد. سرکوبی که آمریکا آن را نسل‌کشی می‌داند. مقامات عرب به سهم خود به طور کلی اقدامات چین را تحت عنوان مقابله با افراط‌گرایی تحسین کردند. در حالی که وزیر خارجه ترکیه مولود چاووش‌اوغلو «حساسیت و نگرانی خود را درباره ترکان اویغور» بیان داشت.

پیامدهای راهبرد خاورمیانه‌ای چین

گرچه سفر وانگ ممکن است نتایج خلاف انتظاری نداشته باشد اما این سفر بازنمون دقیقی بود از راهبرد منطقه‌ای چین

[https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/china-and-united-states-middle-east-between-dependency-](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/china-and-united-states-middle-east-between-dependency-and-rivalry)

and-rivalry) در مقطعی مهم از سیاست خارجی آمریکا. پکن به طور نظام‌مند از مزایای اقتصادی برای تقویت پیوندهایش با خاورمیانه استفاده می‌کند و آن را «سبک جدید همکاری» می‌خواند یعنی نوعی از همکاری که با سیاست داخلی سر-و-کاری ندارد. تاکید وانگ بر واکسن انرژی تجارت سرمایه‌گذاری زیرساخت و تکنولوژی با این هدف بود که تصویر دولت خود و اعتبار آن را در منطقه تقویت کند و در عین حال چین را از دیگر قدرت‌های بزرگ که در امور داخلی کشورهای منطقه دخالت می‌کنند یعنی آمریکا متمایز نشان دهد. اما واقعیت ناگفته این است که این‌گونه سرمایه‌گذاری‌ها به پکن امکان می‌دهد تا بی توجه به منافع داخلی هرکدام از شرکایش در منطقه قدرت‌نمایی کند. نفع مالی کسب کند منابع انرژی را از آن خود کند و بازارهای صادراتی خود را بزرگتر سازد.

سفر وانگ همچنین نشان داد که چگونه چین در تکاپو برای کسب مزایای راهبردی روابط منطقه‌ای خود را متوازن می‌کند. مثلاً او به رغم دشمنی ایران و عربستان به هر دو کشور رفت و ابتکار پنج‌ماده‌ای که در ریاض رونمایی کرد از برج‌های توافق هسته‌ای ایران که سعودی‌ها در زمان انعقاد آن در ۲۰۱۵ با آن مخالف بودند حمایت می‌کرد. در جای دیگر او پیشنهاد کرد که تسهیلگر گفتگوها بین اسرائیل و فلسطین باشد و در عین حال اجرای راهکار دوکشوری را تشویق کرد. مواضعی که چین در گذشته هر وقت خواسته بدون درگیر شدن واقعی در مناقشات منطقه‌ای نقش منطقه‌ای خود را مثبت نشان دهد آن‌ها را مطرح ساخته است.

ازین رو واشنگتن به‌جای آن‌که ابتکارات جدید وانگ را در خاورمیانه به‌عنوان تلاش‌های پیش پا افتاده نادیده بگیرد باید آن‌ها را همچون «تاکتیک برش سالامی» (یا تفرقه اندازی و پیشروی) فزاینده محسوب کند. راهبردی که در آن هر «قطعه» یا برش به ایجاد محیطی مطلوب برای قدرت‌نمایی چین در منطقه کمک می‌کند بدون آن‌که هر یک از گام‌ها به‌تنهایی برای برانگیختن پاسخ آمریکا کافی باشد. «برنامه همکاری جامع» با ایران این نکته را برجسته می‌کند. چون متن آن انعکاسی از دیگر موافقت‌نامه‌های همکاری چین در خاورمیانه است. به طور خلاصه درست هنگامی که واشنگتن تلاش می‌کند با خصومت‌های چین در ناحیه اقیانوس هند-آرام مقابله کند پکن

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Farzin Nadimi

[\(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology\)](#)

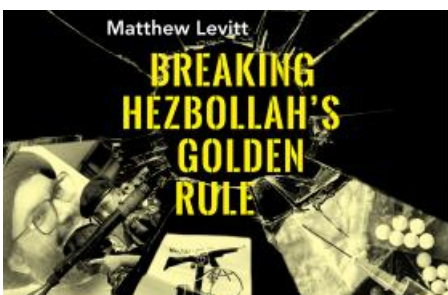
BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲ ۱۱

Simon Henderson

[\(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism\)](#)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲ ۹

Matthew Levitt

TOPICS

[\(fa/policy-analysis/anrzh-y-w-aqtsad/\)](#) انرژی و اقتصاد

[\(fa/policy-analysis/rb-w-aslam-syasy/\)](#) عرب و اسلام سیاسی

[\(fa/policy-analysis/syast-amryka/\)](#) سیاست آمریکا

[\(fa/policy-analysis/khlyj-w-syast-hwzh-anrzh-y/\)](#) خلیج و سیاست حوزه انرژی

REGIONS & COUNTRIES

[\(fa/policy-analysis/ayran/\)](#) ایران

[\(fa/policy-analysis/kshwrhay-hashykhlyj-fars/\)](#) کشورهای حاشیه خلیج فارس

[\(fa/policy-analysis/trkyh/\)](#) ترکیه